



**GALERIJA
FORUM**

CENTAR ZA KULTURU
I INFORMACIJE ZAGREBA
TESLINA 16, tel. 421-144

**ĐURO
SEDER**

11. XI – 4. XII 1986.

Izdavač
Published by
GALERIJA FORUM CENTRA
ZA KULTURU
I INFORMACIJE, Zagreb,
Teslina 16, tel. 421-144

Za izdavača
For the publisher
MILAN BREZAK

Urednik kataloga
Catalogue editor
VIŠNJA KNEZOCI

Predgovor
Preface
ZDENKO RUS

Grafički urednik
Graphical supervision
IVICA STANČIN

Prijevod na njemački
Translation into German
CHARLOTTE IVIR

Fotografije
Photographies
STANKO VRTOVEC
ZLATA VUCELIĆ (PORTRET AUTORA)

Likovna postava
Arrangement of exhibits
ZDENKO RUS
DURO SEDER

Plakat
Poster design
IVICA STANČIN

Tisak plakata
Printing of posters
ŽELIMIR BAKOVIĆ

Tehnička postava izložbe
Technical layout
ŽELIMIR MARTINJAK

Umnožavanje kataloga
Printed by
KREŠIMIR ŠTEFANOVIĆ

Naklada
Edition
500 komada

Proteklo je gotovo deset godina od samostalne izložbe koju je Đuro Seder priredio u Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku. Izložio je 25 slika u ulju koje su provokativno bile usredotočene na tako banalne i rabljene sujete kao što su figure, kuće, cvijeće. Bilo je to u travnju 1977. Nezadovoljan položajem totalne dematerijalizacije slikanja i slikarstva koje je u historijskom lancu događaja izvršila konceptualna umjetnost, poznavajući Sederov individualni razvoj koji se kretao strmim stazama ništavljenja slikarstva i slike, te znajući za poziciju koju je tako autentično izložio u paradigmatском zapisu »Nemoćnost slike« (1971), pokušao sam i sam u katalogu spomenute izložbe učiniti hermeneutički proboj, našavši put u obrtanju Kosutova općeg stava »umjetnosti kao ideje kao ideje« u »umjetnost kao slikanje kao slikanje«. Naime, Sederov »uzmak ... u prostor djela« bio je nihilistički gest ne samo spram graničnog ništa« u slikarstvu, čiju je radikalnost i sam slijedio i iskusio, nego i u odnosu na aktualno stanje kako umjetnosti kao ideje, konceptualne umjetnosti, nove umjetničke prakse, tako i slikarstva kao neutralnog analitičkog čina koji reflektira isključivo vlastite uvjete. Pripremajući se svak na svom terenu oko ove male izložbe, bili smo svjesni da dotičemo nešto vrlo važno. Tri godine kasnije ovaj je korak bio i praktički najšire potvrđen: slikarski svijet krenuo je takozvanim retro tokovima onoga što se neprecizno tumači kao »povratak slikarstvu«.

Seder se vratio prvobitnoj, ničim izvedenoj, neposredovanoj »općinjenosti slikarstvom«, »sretnoj žedi«, »radosti slikanja«, tajnom porivu punom povjerenja, koji čin slikanja preobražava u plastički izrjek zgusnutog osjećanja svijeta. Otvorio se intuiciji, slikao je u zamahu, prepuštao se nepredvidivosti. Nije birao između projekta i sudbine. U procesu rada ispunjenog emocijom sve se odvijalo u sublimiranom Sada. I Ovdje. U prostoru djela. Vremenitost se pretočila u kategoriju prostora. Sve što se činom slikanja izvorno zbivalo izvedeno je na površini platna. Dubina se pretočila u zamršenost, u isprepletenost površine. Seder, pretpostavljam, ne polazi od unaprijed stvorene ideje o slici. Slika nastaje iz upotrijebljenog materijala i rukovanja kistom ili, još češće, slikarskim nožem. Slika je tu – suprotno svim definicijama – otvorena nedefinicija, nošena ritmom, senzibilitetom, intenzitetom; subjektivnim komponentama dakle, koje ne vode u sistem nego u egzistenciju. Ona je ekspresionistička – gledamo li takvu pojavu slikarstva u novome ključu.

Poslije 1981. Sederovo slikarstvo postaje izrazito kolorističko i tranzitorno u načinu nanosa i namaza boje, obilno podhranjivano magmom pigmenta. Figurativni motiv koji služi kao »poetski pretekst slikanja« u svojem konačnom smislu nije ništa drugo nego »afirmativna i spontana MOGUĆNOST SLIKE danas«, deklaracija o neotuđivim pravima umjetnika na slikarstvo i na slikanje njemu prisnih stvari. Jer, obratimo li podrobnije pažnju na tematiku ovih slika složit ćemo se da u svemu igra vrlo malu ulogu. U osnovi postoji samo jedno veliko Da figurativnom sloju slike koji je čvrsto srastao sa slojem površine. Seder zapravo slika čvrsto osjećanje slike koja ne želi ništa da zna o onome što je izvan nje same i trenutnog poriva imaginacije. Riječ je o slikarstvu koje ne želi transcendentirati svoje materijalne pretpostavke, što znači da svako eventualno ikonografsko ili metaforičko značenje, poruka ili smisao ne nastaje ni prije, ni kasnije, nego u samom procesu rada prožetom – kako rekospo – emocionalnom toplinom i žestinom doživljajnosti. Za razliku od povijesnog (figurativnog) ekspresionizma, u ovom novom, aktualnom ekspresionizmu, koji je postao opća težnja vremena i s kojim se Seder sinhronizirao na način doista samokretajućeg i samopotičućeg nastojanja – puknuće između ovostranosti i onostranosti nije više tako tragično raspolovljeno. Metafizička neizvjesnost zastrta je fizičkom, kolorističkom euforijom i bujnom tvornošću materije boje. Možda je to cijena onog lacanovskog shizofrenog pomaka u eri postmodernizma. Ali Seder je još uvijek jednom nogom u modernosti, što znači da nije napustio ili izgubio svoj osobni – umjetnički i slikarski – identitet i integritet, auru jake ličnosti. Štoviše, razvija i drži plodonošno otvorenim suptilni odnos sa tradicijom modernosti, čiji poticaji dolaze iz vlastite sredine: onog Tartaglijina kulta slikanja i Hermanova mita ekspresije. Te veze nisu izravno vidljive, ali su prisutne. No iskorak koji je Seder učinio u smjeru kolorističkog intenziteta i radikalne dekonstrukcije izraza i forme nosi posebnu odlučnost kakvu ne susrećemo u krugu ekspresionizama kojima obiluje hrvatsko slikarstvo.

Zdenko Rus

*Svi daljnji navodi pripadaju Sederovu zapisu »Mogućnost slike« koji je objavljen u katalogu autorove samostalne izložbe u Galeriji suvremene umjetnosti, Zagreb, 5. 3. – 29. 3. 1981.

Fast zehn Jahre sind seit der Einzelausstellung vergangen, die Djuro Seder in der Kunstgalerie in Osijek ausrichtete. Damals hatte er 25 Ölgemälde ausgestellt, die sich provokativ auf so banale und abgegriffene Sujets wie Figuren, Häuser und Blumen konzentrierten. Das war im April 1977. Unbefriedigt mit der Stellung der totalen Entmaterialisierung der Malerei, die im historischen Gang der Ereignisse durch die Konzeptkunst bewirkt worden war, habe ich im Katalog der erwähnten Ausstellung – in Kenntnis von Seders individueller Entwicklung, die sich auf steilen Wegen der Negation von Malerei und Bild bewegte, und in Kenntnis der Position, die er so authentisch in seiner paradigmatischen Schrift »Unmöglichkeit des Bildes« (1971) bezogen hatte – einen hermeneutischen Vorstoß gewagt, indem ich Kosuts allgemeinen Satz von der »Kunst als Idee als Idee« in »Kunst als Malerei als Malerei« umkehrte. War Seders »Rückzug... in den Raum des Werks« doch eine nihilistische Geste nicht nur gegenüber dem Grenzbereich des »Nichts« in der Malerei, deren Radikalität er selbst befolgt und erfahren hatte, sondern auch in der Beziehung zur aktuellen Situation sowohl der Kunst als Idee, Konzeptkunst, neuer Kunstpraxis wie auch der Malerei als neutralem analytischen Akt, der ausschließlich die eigenen Voraussetzungen reflektiert. In der Vorbereitung auf diese kleine Ausstellung waren wir uns, jeder in seinem Bereich, dessen bewußt, daß wir etwas sehr Wichtiges berührten. Drei Jahre später wurde dieser Schritt auch praktisch auf breiter Ebene bestätigt: die Welt der Malerei hatte sich auf sogenannte Retrobahnen dessen begeben, was ungenau als »Rückkehr zur Malerei« interpretiert wurde.

Seder Kehrt zur ursprünglichen, absoluten, unmittelbaren »Malfaszination«, – zum »Heißhunger«, zur »Malfreude« zurück und vertraute auf den geheimen Trieb, der den Akt des Malens in die plastische Aussage eines verdichteten Weltgefühls verwandelt. Er öffnete sich der Intuition, malte mit spontanem Schwung und überließ sich dem Unvorhersehbaren. Er wählte nicht zwischen Projekt und Schicksal. Im emotionell erfüllten Arbeitsprozeß wickelte sich alles im sublimierten Jetzt ab. Und im Hier. Im Raum des Werks. Die Kategorie der Zeit wandelte sich zur Kategorie des Raums. Alles, was sich an Ursprünglichem im Malakt ereignete, wurde auf der Oberfläche der Leinwand ausgeführt. Tiefe verwandelte sich in eine Verschlingung, eine Verflechtung der Oberfläche. Seder, nehme ich an, geht nicht von einer vorher geschaffenen Bildidee aus. Das Bild entsteht aus dem verwendeten Material und der Handhabung des Pinsels oder, noch häufiger, des Malspachtels. Das Bild ist hier – entgegen allen Definitionen – eine offene Nicht-Definition, die von Rhythmus, Sensibilität und Intensität getragen wird, von subjektiven Komponenten also, die nicht in ein System, sondern in die Existenz führen. Es ist expressionistisch – wenn wir eine solche Erscheinung der Malerei unter einem neuen Schlüssel sehen.

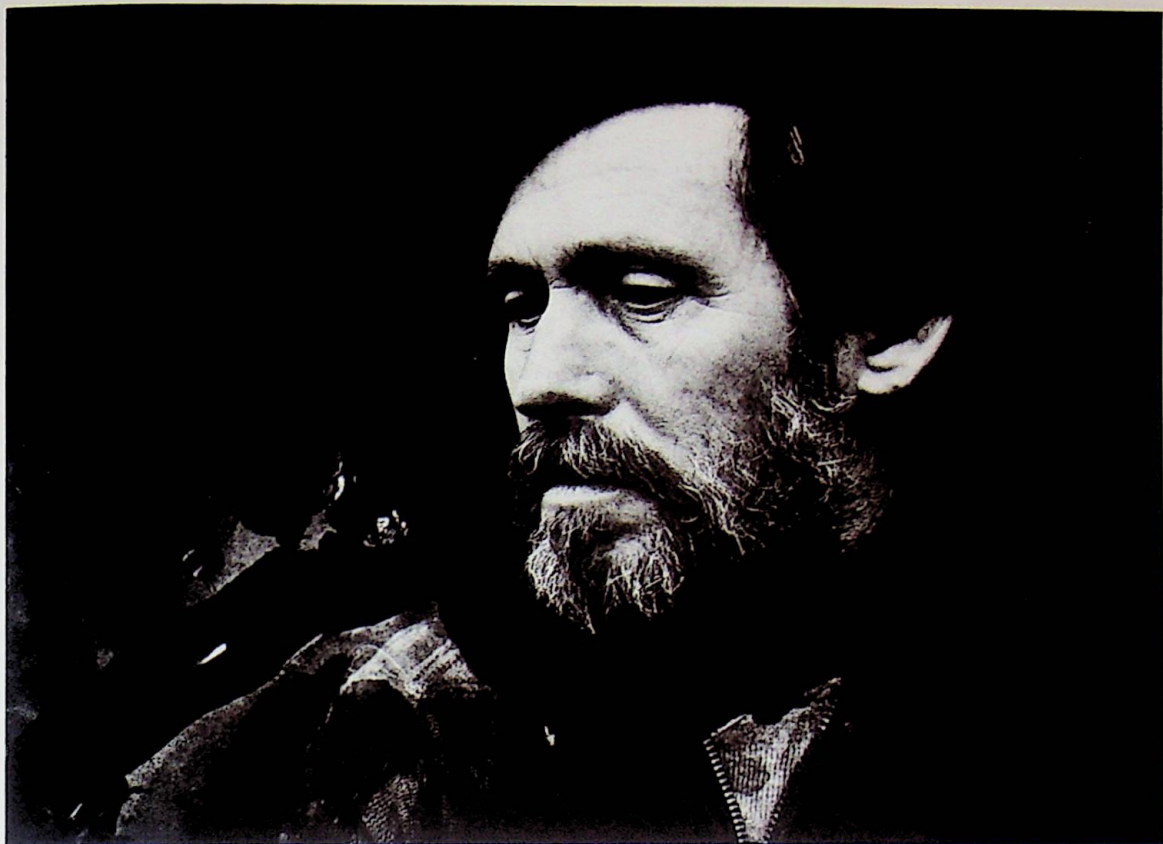
Nach 1981 wird Seders Malerei ausgesprochen koloristisch und transitorisch in der Art seines Impastos, das im Magma des Pigments reichlich Nahrung findet. Das als »poetischer Malprätex« dienende figurative Motiv ist schließlich nichts Anderes als eine »bestätigende, spontane BILD-MÖGLICHKEIT heute«, eine Erklärung der unveräußerlichen Rechte des Künstlers auf Malerei und auf das Malen ihm nahestehender Dinge. Denn wenden wir uns im einzelnen der Thematik dieser Bilder zu, werden wir und darüber einig sein, daß diese keine große Rolle spielt. Im Grunde besteht nur ein großes Ja zur figurativen Schicht des Bildes, die mit der Oberflächenschicht fest verwachsen ist. Eigentlich malt Seder das reine Gefühl des Bildes, das nichts von dem wissen will, was außerhalb seiner selbst und seines augenblicklichen Vorstellungstriebes ist. Es handelt sich um eine Malerei, die ihre materiellen Voraussetzungen nicht transzendieren will, und das bedeutet, daß jede eventuell ikonographische oder metaphorische Bedeutung, Mittelung oder Sinngebung weder vorher noch nachher entsteht, sondern im Arbeitsprozeß selbst, der – wie wir gesagt haben – mit emotionaler Wärme und heftiger Erlebnistfähigkeit durchwirkt ist. Zum Unterschied zum geschichtlichen (figurativen) Expressionismus ist in diesem neuen, aktuellen Expressionismus, der zum allgemeinen Bestreben der Zeit geworden ist und mit dem sich Seder aus eigenem Antrieb und mit eigenen Anregungen gleichschaltet, der Riß zwischen Diesseitigkeit und Jenseitigkeit nicht mehr so tragisch zweigeteilt. Die metaphysische Ungewißheit ist durch physische, koloristische Euphorie und üppige Substantialität der farblichen Materie verschleiert. Vielleicht ist das der Preis für jenen schizophrenen Lacanschen Wechsel in der Ära der Postmoderne. Aber Seder ist noch immer mit einem Bein in der Moderne; das heißt, er hat seine eigene Identität und Integrität – als Künstler und Maler –, die Aura einer starken Persönlichkeit, nicht aufgeben oder verloren. Vielmehr entwickelt und öffnet er auf eine sehr fruchtbare Weise eine subtile Beziehung zur Tradition der Moderne, deren Anregungen aus dem eigenen Umkreis kommen: von Tartaglias Malkult und Hermans Ausdrucksmythos. Diese Beziehungen sind zwar nicht unmittelbar zu sehen, sind aber doch gegenwärtig. Der Schritt nach vorn, den Seder in Richtung auf koloristische Intensität und radikale Dekonstruktion von Ausdruck und Form getan hat, ist von einer besonderen Entschlossenheit geprägt, wie wir sie im Kreis der in der Kroatischen Malerei zahlreich vertretenen Expressionismen kein zweites Mal finden.

Zdenko Rus

*Alle weiteren Zitate sind Seders Schrift »Die Möglichkeit des Bildes« entnommen, die im Katalog zu seiner Einzelausstellung in der Galerie für Moderne Kunst in Zagreb (vom 5. bis zu 29. 3. 1981) veröffentlicht wurde.







BIOGRAFIJA

Rođen 1927. g. u Zagrebu. Diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1951. godine i završio specijalku kod prof. Marina Tartaglie 1953. godine. Bio je član grupe Gorgona. God. 1978. objavljuje zbirku poezije »Otac iz lonca«, izdanje Teka Zagreb. Od 1981. god. docent na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, a od 1983. god. do danas je dekan na istoj Akademiji. Živi i radi u Zagrebu. Zagreb, 33. divizije 17, tel.: 521-503

Nagrade: Više otkupnih nagrada na mnogim izložbama. Nagrada 19. Zagrebačkog salona za slikarstvo 1984.

Sudjelovao na brojnim kolektivnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Djela mu se nalaze u mnogim galerijama i muzejima u zemlji, kao i u privatnim zbirkama u zemlji i inozemstvu.

Nagrade: Više otkupnih nagrada na mnogim izložbama. Nagrada 19. Zagrebačkog salona za slikarstvo 1984.

SAMOSTALNE IZLOŽBE

- 1958. Opatija, izložbeni paviljon, (Seder, Škrnjug)
- 1960. Zagreb, Salon ULUHa (Knifer, Seder)
- 1962. Zagreb, Studio G
Milano, Galerija Cadario (Gattin, Perić, Sablić, Seder)
- 1964. Zagreb, Galerija Studentskog centra
- 1973. Zagreb, Dramsko kazalište Gavella
- 1975. Zagreb, Galerija Izlog
- 1977. Osijek, Galerija likovnih umjetnosti
- 1978. Zagreb, Gornjogradska vijećnica
- 1981. Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti
- 1983. Beograd, Galerija Sebastian
Maribor, Rastavni salon Rotovž
Graz, Neue Galerie
Koper, Galerija Loža i Meduza
Osijek, Galerija likovnih umjetnosti
- 1984. Varaždin, Galerija Sebastijan
Rovinj, Galerija zavičajnog muzeja
- 1985. Selce, Galerija Toč
- 1986. München, Galerija J. Hierling
Zagreb, Galerija Forum





KATALOG SLIKA

1. Figure u pejzažu, ulje na platnu 1984. g. 200×160 cm
2. Nagovaranje, ulje na platnu 1986. g. 200×160 cm
3. Pojavljuje se velika glava, ulje na platnu 1986. g. 200×160 cm
4. Grupa I, ulje na platnu 1985. g. 160×130 cm
5. Grupa II, ulje na platnu 1985. g. 160×130 cm
6. Rajski cvijet, 1985. g. 160×130 cm
7. Dogovor, ulje na platnu 1986. g. 160×130 cm
8. Glave u profilu, ulje na platnu 1985. g. 160×130 cm
9. Pejzaž s ljudima, ulje na platnu 1984. g. 180×140 cm
10. Susret, ulje na platnu 1984. g. 180×140 cm
11. Kupači, ulje na platnu, 1984. g. 180×140 cm
12. Velika Ida, ulje na platnu 1984. g. 180×140 cm
13. Janus, ulje na platnu 1986. g. 160×130 cm
14. Slijepi Orfej, ulje na platnu 1986. g. 160×130 cm
15. Hodam preko Schwarzwalda, ulje na platnu 1986. g. 160×130 cm
16. Razgovor, ulje na platnu 1986. g. 160×130 cm
17. Dvoje, ulje na platnu 1986. g. 130×100 cm
18. Ljubavnici, ulje na platnu 1986. g. 130×100 cm
19. Razgovor, ulje na platnu 1986. g. 130×100 cm
20. Prilaženje, ulje na platnu 1986. g. 130×100 cm
21. Oblaci, nebo, ulje na platnu 1986. g. 130×100 cm
22. Događaj u pejzažu, ulje na platnu 1985. g. 160×130 cm
23. Dozivanje, ulje na platnu 1984. g. 160×130 cm
24. Plava glava, ulje na platnu 1983. g. 130×100 cm
25. Ljudi oko stola, ulje na platnu 1983. g. 130×100 cm
26. Joie de vivre, ulje na platnu 1983. g. 130×100 cm
27. Gospodice, ulje na platnu 1986. g. 130×100 cm
28. Razgovor, ulje na platnu 1984. g. 130×100 cm
29. Pušač, ulje na platnu 1983. g. 130×100 cm
30. Velika kuća, ulje na platnu 1983. 130×100 cm
31. ...Tempere (tempera na papiru)



**ČLANOVI GALERIJE
FORUM
MEMBERS OF THE
FORUM GALLERY**

KOSTA ANGELI RADOVANI
BELIZAR BAHORIĆ
JOSIP DIMINIĆ
IVO FRIŠČIĆ
RAUL GOLDONI (1919–1983)
STANKO JANČIĆ
NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ
ZLATKO KESER
EUGEN KOKOT
ANTE KUDUZ
FERDINAND KULMER
IVAN LOVRENČIĆ
EDO MURTIĆ
DALIBOR PARAĆ
ŠIME PERIĆ
OTON POSTRUŽNIK (1900–1978)
ZLATKO PRICA
NIKOLA REISER
MARIJA UJEVIĆ-GALETTOVIĆ
GORANKA VRUS-MURTIĆ

**U GALERIJI FORUM IZLAGALI SU
EXHIBITIONS IN THE FORUM
GALLERY**

FERDINAND KULMER
GIUSEPPE ZIGANA
LAZAR VOZAREVIĆ
JOAN MIRO
NIKOLA REISER
EDO MURTIĆ
IVAN LOVRENČIĆ
ZLATKO PRICA
IVO ŠEBALJ
VASKO LIPOVAC
ANTE KUDUZ
ŠIME PERIĆ
ACHILLE PERILLI
OTON POSTRUŽNIK
EMILIO VEDOVA
FRANO ŠIMUNOVIĆ
KSENIIJA KANTOCI
STEVO BINIČKI
NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ
RICHARD MORTENSEN
IVO FRIŠČIĆ
VIRGILIJE NEVJESTIĆ
MILIVOJE NIKOLAJEVIĆ
LOJZE SPACAL
TONI BENETTON
BOŠKO PETROVIĆ
JOVAN SOLDATOVIĆ
LJUBOMIR PERČINLIĆ
GORANKA VRUS-MURTIĆ
JOSIP DIMINIĆ
ANTE JAKIĆ
NIKOLA KOYDL
RAUL GOLDONI
PREDRAG NEŠKOVIĆ
DALIBOR PARAĆ
PETAR HADŽI BOŠKOV
BOGDAN BOGDANOVIĆ
ALBERT KINERT
MILE SKRAČIĆ
SPASE KUNOVSKI
BORO MITRIČESKI
FADIL VEJZOVIĆ
PIERO TARTICHIO
VLADIMIR STRAŽA
BELIZAR BAHORIĆ
BRANKO RUŽIĆ
GRAFIČARI IZ HAMBURGA
SUVRMENI UMJETNICI IZ
SR MAKEDONIJE
MERSAD BERBER
MIODRAG B. PROTIĆ
STANKO JANČIĆ
ANTE KAŠTELANČIĆ
ROBERT RAUSCHENBERG
KOSTA ANGELI RADOVANI
OTO LOGO
MILAN KONJOVIĆ
PETAR MAZEV
GUALTIERO MOCENNI
LJUBOMIR KARINA
RATKO JANJIĆ-JOBO
STOJAN ČELIĆ
ISMAR MUJEZINOVIĆ
EUGEN KOKOT
ŽIVA KRAUS
MARIJA UJEVIĆ-GALETTOVIĆ
MAJA DOLENCIĆ-MALEŠEVIĆ

DRAGO TRŠAR
ANDREJ JEMEC
ELIZABETH FRANZHEIM
SUVRMENA UMJETNOST
KOSOVA
JEAN MESSAGIER
TADEUSZ LAPINSKI
IVO KALINA
MATKO TREBOTIĆ
GRUPA MLADIH AUTORA IZ
ZAGREBA
ANTE MARINOVIĆ
MUSLIM MULLIQI
AGIM CAVDARBASHA
OLGA JANČIĆ
ZLATKO KESER
ĐURO PULITIKA
SLAVKO KOPAČ
SHYQRI NIMANI
BORIS DOGAN
DORA KOVAČEVIĆ
SOFIJA NALETILIĆ-PENAVUŠA
GLIGOR ČEMERSKI
JOSIP BIFFEL
KUZMA KOVAČIĆ
STANKO POSAVEC
ENGJELL BERISHA-BEFRE
LJUBOMIR STAHOV

